

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. lapkričio 29 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (pranešėja), Andžej Maciejewski ir Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės akcinės draudimo bendrovės „Gjensidige“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 15 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės akcinės draudimo bendrovės „Gjensidige“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Agrologistika“ dėl išmokėtos draudimo išmokos priteisimo, trečiasis asmuo M. V..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių ieškinio senaties termino pradžios skaičiavimą, kai draudimo išmoką išmokėjęs draudikas reiškia regresinį reikalavimą transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu apsidraudusiam asmeniui (draudėjui), taip pat žalos dydžio nustatymą ir įrodymų vertinimo taisykles, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė ADB „Gjensidige“ kreipėsi į teismą prašydama priteisti iš atsakovės UAB „Agrologistika“ 246 099,44 Eur turtinės žalos atlyginimą, 6 procentų dydžio metines palūkanas nuo teismo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo iki teismo sprendimo visiško įvykdymo bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad 2009 m. sausio 14 d. Vokietijoje atsakovei priklausančios transporto priemonės „Scania R480“ vairuotojas M. V. sukėlė eismo įvykį, jo metu buvo padaryta žala kitų asmenų turtui ir sveikatai. Eismo įvykio metu transporto priemonė „Scania R480“ buvo apdrausta transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu. M. V. sukėlė eismo įvykį būdamas neblaivus, dėl to ieškovei sudarytos draudimo sutarties pagrindu kilo pareiga išmokėti draudimo išmoką žalą patyrusiems asmenims. Ieškovė kompensavo eismo įvykio metu atsiradusią žalą, išmokėdama 261 548,73 Eur draudimo išmoką. Dėl 15 449,29 Eur draudimo išmokos dalies, išmokėtos 2009 m. birželio 16 d., sudaryta taikos sutartis, todėl reikalavimas dėl šios sumos priteisimo nereiškiamas. Likusi suma išmokėta tokiomis dalimis: 2015 m. balandžio 9 d. - 170 940,60 Eur, 2017 m. gruodžio 13 d. - 48 314,02 Eur, 2018 m. balandžio 17 d. - 26 844,82 Eur. Atsakovė privalo atlyginti atsiradusią žalą, nes ji eismo įvykio metu buvo transporto priemonės „Scania R480“ valdytoja, o atsakovės darbuotojas transporto priemonę vairavo ir eismo įvykį sukėlė būdamas neblaivus.
4. Atsakovė su ieškiniu nesutiko, be kita ko, prašė taikyti ieškinio senaties terminą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Klaipėdos apygardos teismas 2020 m. kovo 2 d. sprendimu ieškovės ieškinį atmetė ir priteisė atsakovei iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
6. Klaipėdos apygardos teismas nurodė, kad byloje nėra ginčo, jog atsakovės vairuotojas ieškovės apdraustą transporto priemonę, kuria buvo padarytas eismo įvykis, kurio metu nukentėjo žmonės, vairavo neblaivus, todėl ieškovė, sumokėjusi žalos atlyginimo sumas, pareiškė atsakovei regresinį reikalavimą. Kai reikalavimas reiškiamas Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPIĮ) 22 straipsnio 1 dalies pagrindu, toks reikalavimas yra kildinamas iš transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisinių santykių, o tai suponuoja, kad šiems reikalavimams taikytinas sutrumpintas vienerių metų ieškinio senaties terminas, nes pagrindinis šalių ginčo atsiradimo pagrindas yra draudimo sutarties pažeidimas.
7. Teismas pažymėjo, kad ieškinio senaties termino eigos pradžia skaičiuotina nuo pretenzijos sumokėti draudimo išmoką ar jos dalį atmetimo dienos, tačiau nagrinėjamu atveju ieškovė savo korespondentės pateiktos pretenzijos neatmetė, o tikslinosi dėl pirmųjų dviejų mokėtinų sumų (170 940,60 Eur ir 48 314,02 Eur), be to, Vokietijos teisme vyko ginčo tarp nukentėjusių asmenų ir Vokietijos draudikų nagrinėjimas, taigi ieškovės išmokos mokėjimo terminas priklausė nuo aplinkybių, kurias reikėjo papildomai tikslinti, taip pat nuo priimtų sprendimų teisme nagrinėjamoje byloje. Atsižvelgdamas į tai, teismas padarė išvadą, kad vienerių metų ieškinio senaties terminas šiuo atveju skaičiuotinas ne nuo pretenzijoje nurodyto termino pabaigos dienos, o nuo dienos, kai buvo pervesta draudimo išmoka.
8. Teismas nurodė, kad ieškovė reiškia regresinį reikalavimą. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.127 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad iš regresinių prievolių atsirandančių reikalavimų ieškinio senaties terminas prasideda nuo pagrindinės prievolės įvykdymo momento. Kadangi ieškovė savo korespondentei Vokietijoje draudimo išmoką sumokėjo trimis mokėjimais, svarbu nustatyti, kada buvo įvykdyta pagrindinė prievolė. Teismas nustatė, kad pirmosios dvi mokėjimo sumos (170 940,60 Eur ir 48 314,02 Eur), išmokėtos 2015 m. balandžio 9 d. ir 2017 m. gruodžio 13 d., yra susijusios su nukentėjusiesiems padaryta turtine ir neturtine žala, o trečiosios draudimo išmokos pervedimas yra skirtingo pobūdžio, t. y. susijęs su 25 000 Eur draudimo išmokos sumokėjimu ne nukentėjusiesiems, o Vokietijos pensijų draudimui (vok. *Deutsche Rente*), todėl padarė išvadą, jog pagrindinė prievolė buvo susijusi su pirmaisiais dviem mokėjimais ir įvykdyta 2017 m. gruodžio 13 d.

9. Teismas taip pat nustatė, kad dėl trečiosios išmokos, skirtos Vokietijos pensijų draudimui, apmokėjimo pretenzija ieškovei buvo pateikta 2018 m. vasario 13 d. Priešingai nei pirmųjų dviejų išmokų išmokėjimo atveju, dėl šios sumos išmokėjimo nebuvo ginčo teisme, nebuvo tikslinamos aplinkybės, todėl pagal TPVCAPDĮ 19 straipsnio 1 dalį ieškovė šią sumą turėjo sumokėti iki 2018 m. kovo 13 d., tačiau pavedimą atliko tik 2018 m. balandžio 17 d. Atsižvelgdamas į tai, teismas padarė išvadą, kad vienerių metų ieškinio senaties terminas dėl 26 884,42 Eur priteisimo skaičiuotinas nuo 2018 m. kovo 13 d.
10. Kadangi vienerių metų ieškinio senaties terminas iš regresinių prievolių atsiradusiam ieškovės reikalavimui skaičiuotinas nuo 2017 m. gruodžio 13 d., dėl trečiosios išmokos priteisimo vienerių metų ieškinio senaties terminas skaičiuotinas nuo 2018 m. kovo 13 d., o ieškovė į teismą su ieškiniu kreipėsi 2019 m. balandžio 17 d., teismas konstatavo, kad ieškovė praleido ieškinio senaties terminą. Atsakovei prašant taikyti ieškinio senatį, o ieškovei neprašant jo atnaujinti, yra pagrindas ieškinį atmesti.
11. Pirmosios instancijos teismas taip pat pažymėjo, kad nustačius, jog draudikas žalos dydžio nepagrindžia ar patikimai neįrodo realių nuostolių dydžio, atsiranda pagrindas mažinti regreso tvarka prašomą priteisti sumą arba regresinį ieškinį visiškai atmesti dėl to, kad nuostoliai neįrodyti. Teismas nurodė, kad nagrinėjamu atveju byloje buvo pateikti tik draudimo išmokos pervedimo dokumentai, iš jų galima konstatuoti tik faktą, jog ieškovė pervedė savo korespondentei šios nurodytas nukentėjusiesiems išmokėtas draudimo išmokas, tačiau nei draudikų susirašinėjime, nei mokėjimo pavedimuose ar kituose teismui pateiktuose dokumentuose nėra duomenų apie žalos dydžio nustatymą. Pateiktuose Vokietijos teismo sprendimuose yra nurodytos tik sumos, kurias draudikė Vokietijoje išmokėjo nukentėjusiesiems, tačiau nenurodyta, kad sumos teisingos, nepateiktas ir jų skaičiavimas. Ieškovei buvo suteikta galimybė pateikti ieškinio reikalavimus pagrindžiančius įrodymus, tačiau ieškovė jų neteikė. Teismui nebuvo pateiktos ir Vokietijos teisės normos, kuriomis remdamasi draudikė Vokietijoje apskaičiavo žalą. Atsižvelgdamas į ieškovės teismui pateiktus duomenis, teismas padarė išvadą, kad ieškovė ne tik nepateikė įrodymų, pagrindžiančių jos reikalavimus, bet ir nebuvo pakankamai rūpestinga, atidli administruodama draudimo išmokos mokėjimą.
12. Atmetęs ieškinį dėl praleisto ieškinio senaties termino ir kaip neįrodytą, teismas pažymėjo, kad atsakovės argumentai dėl to, kad ji yra netinkamas asmuo, kuriam reiškiama reikalavimai, nebeturi teisinės reikšmės.
13. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2020 m. gruodžio 15 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą ir priteisė atsakovei iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
14. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad iš draudimo teisinių santykių atsirandantiems reikalavimams taikomas sutrumpintas vienerių metų ieškinio senaties terminas. Ieškinio senaties terminas prasideda nuo teisės į ieškinį atsiradimo dienos. Iš regresinių prievolių atsirandančių reikalavimų ieškinio senaties terminas prasideda nuo pagrindinės prievolės įvykdymo momento. Kadangi draudėjas negali žinoti, kada draudiko korespondentas atlygins eismo įvykio metu sukeltą žalą pagal privalomojo civilinės atsakomybės draudimo sutartį nukentėjusiam asmeniui ar jo draudikui kitoje šalyje, dėl to tokioje situacijoje, kai draudikas reiskia ieškinį draudėjui dėl draudimo išmokos grąžinimo pagal privalomojo transporto priemonės valdytojų civilinės atsakomybės draudimo sutartį, ieškinio senaties termino pradžia turi būti laikomas tas momentas, kai draudikas atliko mokėjimą savo korespondentui.
15. Teisėjų kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai aiškino ir taikė ieškinio senaties terminą reglamentuojančias teisės normas. Kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad pirmosios dvi mokėjimo sumos buvo susijusios su nukentėjusiesiems padaryta turtine ir neturtine žala, nes teismo posėdžio metu ieškovė patvirtino, kad būtent antruoju mokėjimu, atliktu 2017 m. gruodžio 13 d., buvo pervesta draudimo išmoka, susijusi su nukentėjusiesiems padarytos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimu, be to, bylos duomenys patvirtina, kad ieškovės korespondentė 2017 m. lapkričio 9 d. pranešė ieškovei, jog visa žala nukentėjusiesiems buvo atlyginta, pervedant nukentėjusiajam paskutinę 28 000 Eur neturtinės žalos atlyginimo su priskačiuotomis palūkanomis sumą.
16. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo argumentais, kad, atsižvelgiant į TPVCAPDĮ 19 straipsnio 1 dalies nuostatas, ieškovė paskutinę 26 884,42 Eur išmoką privalėjo sumokėti iki 2018 m. kovo 13 d., todėl vienerių metų ieškinio senaties terminas dėl paskutinės išmokos priteisimo skaičiuotinas nuo 2018 m. kovo 13 d., t. y. nuo tos dienos, kai prievolė privalėjo būti įvykdyta. Kolegija pažymėjo, kad TPVCAPDĮ 19 straipsnio 1 dalyje nustatytas 30 dienų terminas draudimo išmokai išmokėti yra teisiskai reikšmingas ir su jo suėjimu atsiranda teisinių pasekmių, taigi ieškovė, atlikusi mokėjimą pagal korespondentės 2018 m. vasario 13 d. pretenziją tik 2018 m. balandžio 17 d., praleido įstatyme įtvirtintą 30 dienų terminą ir privalo prisiimti iš to kiltusias pasekmes.
17. Kolegija taip pat sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad ieškovei nepateikus Vokietijos teisės normų, kuriomis remdamasi draudikė Vokietijoje apskaičiavo žalą, nėra pagrindo spėti, jog prašomos priteisti sumos buvo apskaičiuotos teisingai. Be to, kolegija pažymėjo, kad ieškovė ieškinį grindė ne pirminiais, tiesioginiais įrodymais, o duomenų bazės lentelėmis, pretenzijų raštais, prie kurių nėra pridėti juos pagrindžiantys įrodymai ir kuriuose nėra detalizuotas žalos dydis. Be korespondentės pretenzijų, byloje nėra duomenų netgi apie tai, kad korespondentė nukentėjusiesiems pervedė draudimo įmokas. Kolegijos vertinimu, reiškiant regresinį reikalavimą už žalą atsakingiems asmenims, nėra pakankama įrodyti draudimo išmokų sumokėjimo faktą. Būtina įrodyti, ar atitinkamas draudimo išmokų dydis yra priežastiniu ryšiu susijęs su žalą padariusio asmens veiksmais, kadangi draudikas iš žalą padariusio asmens gali gauti tik tokio dydžio žalos atlyginimą, kuris yra pagrįstas ir realus. Atsižvelgdama į tai teisėjų kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas įvykdė savo pareigą patikrinti, ar civilinės atsakomybės draudikas, išmokėdamas draudimo išmoką korespondentui, tinkamai įvykdė pareigą bendradarbiauti ir patikrinti, ar ieškovės išmokėtas žalos dydis trečiajam asmeniui (korespondentui) yra pagrįstas. Kadangi draudikė šių pareigų neatliko, teisėjų kolegija nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai ir teisingai nusprendė, kad ieškovės ieškinio reikalavimai yra neįrodyti.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

18. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. kovo 2 d. sprendimą, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 15 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti visiškai ir priteisti ieškovei iš atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 18.1. Teismų sprendimas ieškinio senaties termino pradžios momentą susieti su TPVCAPDĮ 19 straipsnio 1 dalyje nustatyto terminu nukentėjusiojo pretenzijai išnagrinėti, o ne su draudimo išmokos mokėjimo momentu, prieštarauja [CK 1.127 straipsnio](#) 4 daliai ir kasacinio teismo praktikai. Nagrinėjamu atveju eismo įvykis įvyko Vokietijoje. Įvykį administruvo ir nukentėjusiesiems padarytą žalą administruavo ir kompensavo ieškovės korespondentė Vokietijoje bendrovė SOVAG. Ieškovės ir korespondentės bendradarbiavimo sąlygas reguliuoja Generalinės asamblėjos Kretoje 2002 m. gegužės 30 d. priimti Vidaus nuostatai (su vėlesniais patikslinimais), kurių 5 straipsnio 2 dalyje nurodytas dviejų mėnesių terminas išmokai pagal korespondento prašymą sumokėti. Pagal [CK 1.127 straipsnio](#) 4 dalį, atlikusi mokėjimus savo korespondentei, ieškovė įgijo teisę reikalauti išmokėtų sumų iš atsakovės. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, civilinėje byloje [Nr. 3K-3-499/2012](#) aiškindamas [CK 1.127 straipsnio](#) 4 dalyje nustatytą teisės normą, yra konstatavęs, kad kasatoriui teisę reikalauti sugrąžinti dalį draudimo išmokos iš atsakovo atsirado nuo to momento, kai jis draudimo išmokos sumą sumokėjo savo korespondentui, taigi nuo šio momento kasatorius įgijo teisę reikšti ieškinį atsakovui ir regreso tvarka reikalauti iš atsakovo atlyginti žalą. Dėl to tokioje situacijoje, kai draudikas reiskia ieškinį draudėjui dėl dalies draudimo išmokos grąžinimo pagal privalomojo transporto priemonės valdytojų civilinės atsakomybės draudimo sutartį, kai draudimo išmoką išmokėjo draudiko korespondentas kitoje valstybėje, ieškinio senaties termino pradžia turi būti laikomas tas momentas, kai draudikas atliko mokėjimą savo korespondentui (arba atstovui pagal Ketvirtąją transporto priemonių draudimo direktyvą).

- 18.2. Teismai pažeidė [CK 1.127 straipsnio](#) 4 dalį, 1.125 straipsnio 7 dalį ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinėje byloje [Nr. 3K-3-165-686/2017](#) pateiktų išaiškinimų, kad reikalavimo perėjimas trečiajam asmeniui siejamas su visos prievolės (kuria turėjo įvykdyti keli skolininkai) įvykdymu. [CK 1.127 straipsnio](#) 4 dalyje ieškinio senaties termino pradžia taip pat siejama su pagrindinės prievolės, bet ne jos dalies, įvykdymo momentu. Nurodytas teisinis reglamentavimas teikia pagrindą daryti išvadą, kad draudikas, pagrindinę prievolę įvykdęs dalimis, siekdamas pareikšti regresinį reikalavimą kitam atsakingam draudikui, turi tai padaryti per vienerių metų ieškinio senaties terminą nuo visos draudimo išmokos (paskutinės jos dalies) sumokėjimo arba atsiskaitymo su draudimo išmoką išmokėjusiu korespondentu (jeigu prievolę nukentėjusiam asmeniui įvykdė draudiko patikėtinis kitoje valstybėje) dienos. Toks aiškinimas neužkerta kelio draudimo išmoką sumokėjusiam draudikui reikšti atgręžtinio reikalavimo po kiekvienos išmokos dalies sumokėjimo, tačiau to daryti jo neįpareigoja. Taigi ieškovei teisė reikalauti iš atsakovės sugrąžinti draudimo išmoką atsirado nuo to momento, kai ji draudimo išmokos sumą sumokėjo savo korespondentei Vokietijos bendrovei SOVAG, t. y. 2018 m. balandžio 17 d., ir nuo šio momento ieškovė įgijo teisę reikšti ieškinį atsakovei ir regreso tvarka reikalauti iš atsakovės atlyginti žalą.
- 18.3. Teismai, nepripažindami leistiniais įrodymais ieškovės pateiktų Hamburgo apylinkės teismo 2010 m. kovo 25 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 51A C 227/09, Hamburgo žemės teismo 2016 m. liepos 8 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 306 O 363/09, Hanzos aukščiausiojo žemės teismo 2017 m. birželio 19 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 14 U 162/16, advokatų kontoros „Riehm & Liermann“ 2017 m. rugsėjo 6 d. rašto, skirto Vokietijos nacionaliniam draudikų biurui, Vokietijos bendrovės SOVAG 2018 m. vasario 13 d. rašto, skirto „Gjensidige Baltic“ Lietuvos filialui, Vokietijos bendrovės SOVAG pateiktų duomenų apie nukentėjusiesiems per eismo įvykį kompensuotą turtinę ir neturtinę žalą, prieštarauja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 177 straipsnio nuostatomis ir kasacinio teismo praktikai, pagal kurią [CPK](#) 177 straipsnyje nurodytų civiliniame procese naudojamų įrodinėjimo priemonių sąrašas nėra baigtinis ir teismas turi teisę vertinti bet kokią objektyvia forma išreikštą byloje esančią informaciją, jeigu įstatymas specialiai nenustato įrodinėjimo priemonių ribojimo.
- 18.4. Teismų sprendimas Vokietijos teisės šaltiniu nelaikyti Hamburgo apylinkės teismo 2010 m. kovo 25 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 51A C 227/09, Hamburgo žemės teismo 2016 m. liepos 8 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 306 O 363/09 ir Hanzos aukščiausiojo žemės teismo 2017 m. birželio 19 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 14 U 162/16 pažeidžia [CPK](#) 185 straipsnį ir prieštarauja *stare decisis* (ankstesni teismų sprendimai yra privalomi kitiems teismams, vėliau sprendžiantiems panašias bylas) principui, kuris grindžiamas teismo sprendimo autoritetu. Prie teisės šaltinių yra priskiriami teismų sprendimai, o šiuo atveju minėtuose Vokietijos teismų procesiniuose sprendimuose nurodytos Vokietijos teisės normos, kuriomis vadovaujantis Vokietijoje apskaičiuota žala.
19. Atsakovė UAB „Agrologistika“ atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą prašo ieškovės kasacinį skundą atmesti ir priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 19.1. Ieškovės nurodomi kasacinio teismo išaiškinimai, pateikti civilinėje byloje Nr. 3K-3-499/20212, šiuo atveju netaikytini, nes skiriasi bylų faktinės aplinkybės. Minėtoje byloje draudikas savo korespondentui draudimo išmokos sumą sumokėjo nepažeisdamas TPVCAPDĮ nustatyto draudimo išmokos išmokėjimo termino. TPVCAPDĮ 19 straipsnio 4 dalyje imperatyviai nurodyta, kad atsakingas draudikas privalo išmokėti išmoką per 30 dienų nuo pretenzijos pateikimo dienos. Tais atvejais, kai draudikas išmoka draudimo išmoką, pažeidęs įstatyme įtvirtintą jos išmokėjimo terminą, nebūtų logiška ir teisinga šio fakto laikyti teisiskai nereikšmingu ir nesukeliančiu draudikui atitinkamų teisinių pasekmių. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išplėstinė teisėjų kolegija 2016 m. vasario 29 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-7-43-706/2016](#) išaiškino, kad kai atsakingas draudikas pažeidžia TPVCAPDĮ 19 straipsnio 1 dalyje nustatytą 30 dienų terminą arba TPVCAPDĮ 19 straipsnio 2 dalyje nurodytu atveju – 3 mėnesių terminą išmokėti draudimo išmoką, t. y. nepriima jokio sprendimo ir (ar) nukentėjęs trečiasis asmuo negauna atsakingo draudiko atsakymo į pretenziją, praėjus nustatytam terminui pradedamas skaičiuoti vienerių metų ieškinio senaties terminas nukentėjusiam asmeniui kreiptis į teismą dėl, jo manymu, pažeistos teisės gauti draudimo išmoką (jos dalį). Taigi kasacinis teismas aiškiai nurodė, kad įstatyme nustatytas 30 dienų terminas draudimo išmokai išmokėti yra teisiskai reikšmingas ir su jo suėjimu atsiranda teisinės pasekmės – pradedamas skaičiuoti vienerių metų ieškinio senaties terminas kreiptis į teismą. Toks pats principas dėl ieškinio senaties termino eigos pradžios momento turi būti taikomas ir situacijai, kai draudikas nori pasinaudoti regreso teise į draudėją ar apdraustąjį.
- 19.2. [CK 1.127 straipsnio](#) 2 dalyje yra įtvirtinta, kad jeigu prievolei įvykdyti yra nustatytas terminas, tai iš tokios prievolės atsirandančio reikalavimo ieškinio senaties terminas prasideda pasibaigus prievolės įvykdymo terminui. Taigi ir nagrinėjamu atveju ieškinio senaties terminas turi būti skaičiuojamas ne nuo draudimo išmokos faktinio išmokėjimo dienos, o nuo tos dienos, kada ieškovei baigėsi TPVCAPDĮ nustatytas imperatyvus terminas draudimo išmokai išmokėti. Šiuo atveju nebuvo jokių objektyvių ir teisiskai pagrįstų aplinkybių, dėl kurių ieškovė nebūtų galėjusi išmokėti draudimo išmokos per įstatyme įtvirtintą 30 dienų terminą. Draudimo išmokos išmokėjimo prievolės įvykdymo terminas negali priklausyti nuo draudiko valios ir nuožiūros. Jeigu draudikas pažeidžia įstatyme nustatytą draudimo išmokos išmokėjimo terminą, toks pažeidimas negali sukurti draudikui palankesnės teisinės padėties (senaties termino skaičiavimo aspektu), lyginant su padėtimi, kurioje draudikas būtų buvęs, jeigu termino pažeidimo nebūtų padaręs.
- 19.3. Paskutinė ieškovės išmoka buvo skirta ne nukentėjusiesiems, o Vokietijos pensijų draudimui. Ieškovės korespondentė dar 2017 m. lapkričio 9 d. pranešė ieškovei, kad visa žala nukentėjusiesiems yra atlyginta ir kad Vokietijos pensijų draudimui prašomos sumos nemokės. Ieškove neįrodė, kodėl ši išmoka Vokietijos pensijų draudimui vis dėlto buvo išmokėta, taigi, sprendžiant dėl ieškinio senaties termino pradžios momento, į šios draudimo išmokos išmokėjimą apskritai neturi būti atsižvelgiama ir ieškinio senaties termino pradžia skaičiuotina nuo 2017 m., kai buvo išmokėta draudimo išmoka nukentėjusiam asmeniui po 2017 m. rugsėjo 6 d. priimto Hamburgo teismo sprendimo.
- 19.4. Ieškovės nurodyti Vidaus nuostatai, kuriuose įtvirtintas 2 mėnesių terminas išmokai išmokėti, yra ne draudikų, o nacionalinių draudikų biurų tarpusavio santykių taisyklės. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas 2017 m. birželio 15 d. sprendime byloje Nr. C-587/15 išaiškino, jog Biurų tarybos patvirtinti bendradarbiavimo nuostatai yra privatinės teisės subjektų parengtas ir priimtas aktas, kurį rengiant ir priimanč nedalyvavo jokia Europos Sąjungos institucija, įstaiga ar organas, taigi šie nuostatai nėra Europos Sąjungos teisės aktas.
- 19.5. TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad atsakingas draudikas moka per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio išmoką, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumą, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo. Nagrinėdamas civilinės atsakomybės draudimo klausimus kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad asmuo gali būti įpareigotas atlyginti žalą, tik esant priežastiniam ryšiui tarp teisei priešingų jo veiksmų ir kilusios žalos. Tos pačios taisyklės taikytinos ir draudimo įmonėms (draudikams), kurios pareiškia regresinius reikalavimus asmenims, atsakingiems už padarytą žalą. Šiuo atveju nepakanka įrodyti draudimo išmokų fakto, bet būtina įrodinėti, ar atitinkamas draudimo išmokų dydis yra susijęs priežastiniu ryšiu su žalą padariusio asmens veiksmais (eismo įvykiu). Jei nukentėjusiajam (draudėjui) dėl kokių nors priežasčių buvo sumokėta daugiau, negu privalėtų atlyginti žalą padaręs asmuo, tai ir tokiu atveju draudikas iš žalą padariusio asmens regreso tvarka gali gauti tokio dydžio žalos atlyginimą, kuris yra realus ir pagrįstas. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad teismas turi patikrinti, ar ieškovo išmokėtas žalos atlyginimo dydis trečiajam asmeniui (draudėjui) yra pagrįstas. Nustatius, kad draudikas šių pareigų neatliko, o rėmėsi žalos dydžio nustatymo dokumentais, kurie prieštaringi, nepagrindžia ar patikimai ir tikrai neįrodo realių nuostolių dydžio, atsiranda pagrindas mažinti regreso tvarka prašomą priteisti sumą ar regresinį ieškinį visiškai atmesti dėl to, kad nuostoliai neįrodyti. Draudikui tenka įrodinėjimo našta, kad jis dėjo visas pastangas ir bendradarbiaudamas su savo draudėju siekė ekonomiškai įvykdyti savo žalos atlyginimo prievolę.

19.6. Klaipėdos apygardos teismas du kartus atidėjo bylos nagrinėjimą, kad suteiktų galimybę ieškovei pateikti ieškinio reikalavimus pagrindžiančius įrodymus, tačiau ieškovė jų nepateikė. Ieškovė ne tik nėra pateikusi pirminių, tiesioginių žalos (nuostolių), kurią patyrė nukentėję tretieji asmenys, įrodymų, bet ir iš ieškovės pateiktų dokumentų apskritai negalima patikrinti ir nustatyti nukentėjusiems tretiesiems asmenims išmokėtų išmokų chronologijos, faktinių ir teisinių pagrindų jas mokėti atsiradimo, taip pat patikrinti, ar išmokos nesidubliuoja. Be to, abejonių kelia reikalavimų, susijusių su atstovavimo išlaidomis Vokietijos advokatams (ypač tų, kurias patyrė ne eismo įvykyje nukentėję tretieji asmenys), teisėtumas ir pagrįstumas. Taigi ieškovė neįrodė ir nepagrindė nukentėjusių trečiųjų asmenų patirtų realių nuostolių dydžio. Be to, ieškovė visiškai nepagrindė 28 000 Eur sumos išmokėjimo Vokietijos pensijų draudimui.

19.7. [CK 6.264 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad samdantis darbuotojus asmuo privalo atlyginti žalą, atsiradusią dėl jo darbuotojų, einančių savo darbinės (tarnybinės) pareigas, kaltės. Bylai aktualus eismo įvykis įvyko ne M. V. darbo metu, todėl nėra teisinio pagrindo teigti, kad jis tuo metu ėjo savo darbinės pareigas ir veikė darbdavės interesais. M. V. elgesys buvo savavališkas, neteisėtas ir nesulijęs su darbinėmis pareigų atlikimu. M. V. būnant ilgalaikėje komandiruotėje užsienyje, atsakovė neturėjo jokių objektyvių galimybių kontroliuoti jo elgesį, tikrinti jo blaivumą, perimti transporto priemonę iš neblaivaus asmens ir kt., todėl atsakovė nagrinėjamoje situacijoje apskritai neturi būti laikoma atsakinga pagal ieškovės pareikštą ieškinį ne tik dėl to, kad M. V. žala padarė ne darbo pareigų vykdymo metu, bet ir dėl to, kad nustatyti atsakovei atsakomybę už tai, jog ji nepadarė to, kas toje situacijoje nebuvo įmanoma, prieštarautų universaliajam teisiniui principui *lex non cogit ad impossibilia* (teisė negali reikalauti neįmanomų dalykų). Be to, būtina įvertinti ir tai, kad tokios atsakomybės atsakovei nustatymas ir galimas jos bankrotas turėtų įtakos daugelio asmenų (darbuotojų, kreditorių ir kt.) teisiniams interesams.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl ieškinio senaties termino pradžios skaičiavimo, kai draudimo išmoką išmokėjęs draudikas reiškia regresinį reikalavimą transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu apsidraudusiam asmeniui (draudėjui)

20. Ieškinio senatis – tai įstatymų nustatytas laiko tarpas (terminas), per kurį asmuo gali apginti savo pažeistas teises pareikšdamas ieškinį ([CK 1.124 straipsnis](#)).
21. Bendrasis ieškinio senaties terminas yra dešimt metų ([CK 1.125 straipsnio](#) 1 dalis). Sutrumpintas vienerių metų ieškinio senaties terminas taikomas iš draudimo teisinių santykių atsirandantiems reikalavimams ([CK 1.125 straipsnio](#) 7 dalis).
22. Nagrinėjamoje byloje draudimo išmoką išmokėjęs draudikas reiškia regresinį reikalavimą transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu apsidraudusiam asmeniui (draudėjui) TPVCPDĮ 22 straipsnio 1 dalies pagrindu. Kai reikalavimas reiškiamas TPVCPDĮ 22 straipsnio 1 dalies pagrindu, toks reikalavimas kildinamas iš transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisinių santykių, tai suponuoja, kad šiems reikalavimams taikytinas sutrumpintas vienerių metų ieškinio senaties terminas ([CK 1.125 straipsnio](#) 7 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-499/2012](#)).
23. Ieškinio senaties terminas prasideda nuo teisės į ieškinį atsiradimo dienos. Teisė į ieškinį atsiranda nuo tos dienos, kurią asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisės pažeidimą. Šios taisyklės išimtis nustato šis kodeksas ir kiti Lietuvos Respublikos įstatymai ([CK 1.127 straipsnio](#) 1 dalis). Iš regresinių prievolių atsirandančių reikalavimų ieškinio senaties terminas prasideda nuo pagrindinės prievolės įvykdymo momento ([CK 1.127 straipsnio](#) 4 dalis). Ši norma taikoma ir tais atvejais, kai draudikas reiškia regresinį reikalavimą transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu apsidraudusiam asmeniui (draudėjui). Todėl, siekiant nustatyti ieškinio senaties termino pradžią tokiam draudiko reikalavimui, būtina nustatyti pagrindinės prievolės įvykdymo momentą.
24. Įvykus draudžiamajam įvykiui, dėl kurio transporto priemonės valdytojai atsiranda civilinė atsakomybė, draudiko kaip skolininko statusas grindžiamas sutartiniais privalomojo civilinės atsakomybės draudimo santykiais. Draudiko pareiga išmokėti draudimo išmoką nukentėjusiajam reiškia sutartinio išpareigojimo, kvančiu iš privalomai sudarytos civilinės atsakomybės draudimo sutarties, vykdymą. Draudimo išmoka, mokama nukentėjusiam asmeniui (ar trečiajam asmeniui, padengusiam nukentėjusiajam visą žalą ar jos dalį), yra skirta žalai asmeniui, turtui ir (ar) neturtinei žalai atlyginti. Taigi, transporto priemonės valdytojo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties esmė ir prigimtis lemia, kad pagrindinė draudiko prievolė pagal šią sutartį yra draudiko pareiga, remiantis draudimo sutarties sąlygomis, išmokėti draudimo išmoką, kompensuojančią nuostolius, atsirandančius iš žalos atlyginimo prievolės. Tai reiškia, kad pagrindinė draudiko prievolė pagal transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį bus laikoma įvykdyta, nukentėjusiam asmeniui (ar trečiajam asmeniui, padengusiam nukentėjusiajam visą žalą ar jos dalį) išmokėjus draudimo išmoką.
25. Kasacinis teismas, aiškindamas [CK 1.127 straipsnio](#) 4 dalies nuostatą civilinėje byloje, kurioje draudimo bendrovė, išmokėjusi draudimo išmoką, regreso tvarka siekė išieškoti dalį išmokėtos draudimo išmokos iš draudėjo, yra konstatavęs, kad situacijoje, kai draudikas reiškia ieškinį draudėjui dėl dalies draudimo išmokos grąžinimo pagal privalomojo transporto priemonės valdytojų civilinės atsakomybės draudimo sutartį, kai draudimo išmoką išmokėjo draudiko korespondentas kitoje valstybėje, nes toje kitoje valstybėje įvyko žalą sukėlusio eismo įvykis, ieškinio senaties termino pradžia turi būti laikomas tas momentas, kai draudikas atliko mokėjimą savo korespondentui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-499/2012](#)). Tokios pozicijos dėl ieškinio senaties termino pradžios, kai reiškiamas regresinis reikalavimas priteisti draudimo išmoką, sumokėtą dėl užsienio valstybėje įvykusio eismo įvykio, skaičiavimo (t. y. nuo draudimo išmokos išmokėjimo) laikytasi ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 9 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-292/2014](#).
26. Kasacinis teismas, aiškindamas [CK 1.127 straipsnio](#) 4 dalies nuostatą civilinėje byloje, kurioje žalą dalimis atlyginęs draudikas reiškė atgėžtinį reikalavimą kitam už žalą solidariai atsakingam draudikui, nurodė, kad pagal [CK 1.127 straipsnio](#) 4 dalį ieškinio senaties termino pradžia siejama su pagrindinės prievolės, bet ne jos dalies, įvykdymo momentu. Kasacinis teismas išaiškino, kad draudikas, pagrindinę prievolę įvykdęs dalimis, siekdamas pareikšti regresinį reikalavimą kitam atsakingam draudikui, remdamasis [CK 1.127 straipsnio](#) 4 dalimi, tai turi padaryti per vienerių metų ieškinio senaties terminą nuo visos draudimo išmokos (paskutinės jos dalies) sumokėjimo arba atsiskaitymo su draudimo išmoką išmokėjusiu korespondentu (jeigu prievolė nukentėjusiam asmeniui įvykdė draudiko patikėtinis kitoje valstybėje) dienos. Kartu kasacinis teismas pažymėjo, kad toks aiškinimas neužkerta kelio draudimo išmoką sumokėjusiam draudikui reikšti atgėžtinio reikalavimo po kiekvienos jos dalies sumokėjimo, tačiau to daryti jo neįpareigoja (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-165-686/2017](#)).
27. Taigi ieškinio senaties termino pradžia regresiniam draudiko reikalavimui į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu apsidraudusį asmenį (draudėją) laikomas pagrindinės prievolės įvykdymo – visos draudimo išmokos (paskutinės jos dalies)

sumokėjimo nukentėjusiam asmeniui (ar trečiajam asmeniui, padengusiam nukentėjusiajam visą žalą ar jos dalį) ar draudiko korespondentui, jeigu prievolę nukentėjusiam asmeniui įvykdė draudiko patikėtinis kitoje valstybėje, – momentas.

28. Byloje nustatyta, kad draudimo išmoka buvo išmokėta dalimis: 2015 m. balandžio 9 d. buvo išmokėta 170 940,60 Eur draudimo išmoka; 2017 m. gruodžio 13 d. – 48 314,02 Eur draudimo išmoka; 2018 m. balandžio 17 d. – 26 844,82 Eur draudimo išmoka. Nors viena draudimo išmokos dalis (15 449,29 Eur) buvo išmokėta dar 2009 m. birželio 16 d., dėl šios draudimo išmokos dalies šalys yra sudariusios taikos sutartį ir reikalavimas dėl jos priteisimo nagrinėjamoje byloje nereikšmingas. Nurodytos dvi draudimo išmokos dalys buvo skirtos žalai patiemis nukentėjusiems asmenims atlyginti, o paskutinė išmokos dalis, skirtingai nuo pirmųjų išmokų, buvo skirta Vokietijos pensijų draudimui (*Deutsche Rente*). Atsižvelgdami į tai, byla nagrinėja teismai vertino, kad pirmųjų dviejų draudimo išmokos dalių ir trečiosios draudimo išmokos pervedimas yra skirtingo pobūdžio, todėl padarė išvadą, jog pagrindinė prievolė buvo susijusi su pirmaisiais dviem mokėjimais ir įvykdyta 2017 m. gruodžio 13 d. Trečiosios išmokos atžvilgiu teismai, įvertinę, kad pretenzija dėl šios išmokos išmokėjimo ieškovei buvo pateikta 2018 m. vasario 13 d. ir kad dėl prašomos išmokėti sumos išmokėjimo nebuvo ginčo teisme, nebuvo tikslinamos aplinkybės, o pagal TPVCAPDĮ 19 straipsnio 1 dalį ieškovė šią sumą turėjo sumokėti iki 2018 m. kovo 13 d., padarė išvadą, kad vienerių metų ieškinio senaties terminas dėl 26 844,42 Eur priteisimo skaičiuotinas nuo 2018 m. kovo 13 d. ir kad jis yra praleistas, nes ieškovė į teismą su ieškiniu kreipėsi 2019 m. balandžio 17 d.
29. Taigi nors byla nagrinėja teismai pagrindinės prievolės įvykdymu laikė tik draudimo išmokos, skirtos išmokėti nukentėjusiems asmenims, dalių išmokėjimą, vis dėlto ieškovės regresinio ieškinio senaties pradžios skaičiavimo tikslais vertino paskutinės draudimo išmokos dalies išmokėjimą. Tačiau byla nagrinėja teismai ieškinio senaties pradžia laikė ne faktinio prievolės įvykdymo momentą, o pagal TPVCAPDĮ 19 straipsnio 1 dalyje nustatyto pareigos išmokėti draudimo išmoką įvykdymo termino pabaigos momentą. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad tokiai teismų išvadai nėra teisinio pagrindo.
30. Šioje nutartyje minėta, kad ieškinio senaties termino pradžia regresiniam draudiko reikalavimui į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu apsidraudusi asmeni (draudėją) laikoma draudimo išmokos (paskutinės jos dalies) sumokėjimo nukentėjusiam asmeniui (ar trečiajam asmeniui, padengusiam nukentėjusiajam visą žalą ar jos dalį) ar draudiko korespondentui, jeigu prievolę nukentėjusiam asmeniui įvykdė draudiko patikėtinis kitoje valstybėje, momentas, t. y. faktinis draudimo išmokos išmokėjimo momentas. Byloje nėra ginčo, kad paskutinė draudimo išmokos dalis draudiko korespondentui buvo išmokėta 2018 m. balandžio 17 d. Atsižvelgdama į tai ir tai, kad ieškovė į teismą su ieškiniu kreipėsi 2019 m. balandžio 17 d., teisėjų kolegija daro išvadą, kad byla nagrinėja teismai nepagrįstai nusprendė, jog ieškovės regresinio reikalavimo ieškinio senaties terminas yra praleistas.
31. Be to, teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad eismo įvykis įvyko Vokietijoje, žala buvo nustatoma ir administruojama pagal Vokietijos teisę, tai reiškia, kad ir draudimo išmoka buvo mokama pagal Vokietijos, o ne Lietuvos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojančius teisės aktus. Todėl nagrinėjamu atveju teismai apskritai neturėjo pagrindo taikyti TPVCAPDĮ 19 straipsnio 1 dalį ir joje nustatytą pareigos išmokėti draudimo išmoką įvykdymo terminą.
32. Remdamasi išdėstytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, jog kasacinio skundo argumentais pagrindžiama, kad byla nagrinėja teismai netinkamai aiškino ir taikė [CK 1.127](#) straipsnio 4 dalį ir nukrypo nuo šią normą aiškinančios kasacinio teismo praktikos.

Dėl ieškovės reikalaujamo žalos dydžio pagrįstumo ir įrodymų vertinimo taisyklių (ne)pažeidimo šiuo aspektu

33. Sutartinės civilinės atsakomybės atveju skolininko kaltė yra preziumuojama ([CK 6.248 straipsnio](#) 1 dalis), kitas sutartinės civilinės atsakomybės sąlygas, įskaitant žalos dydį, turi įrodyti asmuo, pareiškęs reikalavimą dėl žalos atlyginimo. Pagal kasacinio teismo praktiką atgretinis reikalavimas gali būti patenkintas tik nustatius, kad asmuo, reikalaujantis sumos grąžinimo, pagrįstai ją išmokėjo, remdamasis jo pareigą nustatančiais teisės aktais, ir tik tokios apimtys, kokio dydžio žala buvo realiai padaryta kaltojo asmens veiksmais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-495/2014](#)).
34. Žala nėra preziumuojama ir aplinkybė, kad draudikas atlygino eismo įvykio vietos draudiko eismo įvykio metu nukentėjusiems asmenims išmokėtas sumas, automatiškai nelemia atsakovo pareigos atlyginti būtent tokio dydžio žalą (žr. panašią praktiką bylose dėl Lietuvos draudikų biuro atgretinio reikalavimo, pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 23 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-386-219/2017](#)). Todėl išmokėtos draudimo išmokos dydžiui nustatyti nepakanka aplinkybės, kad draudikas išmokėjo atitinkamo dydžio draudimo išmoką, turi būti nustatyta, ar tokia išmoka išmokėta pagrįstai ir ar ji atitinka realų nukentėjusiam asmeniui padarytos žalos dydį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-312-1075/2020](#), 32 punktas).
35. Pasisakydamas dėl draudiko atgretinio reikalavimo tenkinimo sąlygų, kasacinis teismas išaiškino, kad asmuo gali būti įpareigotas atlyginti žalą tik esant priežastiniam ryšiui tarp teisei priešingų jo veiksmų ir kilusios žalos. Priežastinio ryšio nebuvimas visais atvejais atleidžia asmenį nuo pareigos atlyginti žalą. Tos pačios taisyklės taikytinos ir draudimo įmonėms (draudikams), kurios pareiškia regresinius reikalavimus asmenims, atsakingiems už padarytą žalą. Šiuo atveju nepakanka įrodyti draudimo išmokų fakto, bet būtina įrodinėti, ar atitinkamas draudimo išmokų dydis yra susijęs priežastiniu ryšiu su žala padariusio asmens veiksmais (eismo įvykiu) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-78/2010](#); 2020 m. lapkričio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-312-1075/2020](#), 33 punktas).
36. Kasacinis teismas, plėtodamas nuoseklią praktiką dėl TPVCAPDĮ nustatytos Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biurų atgretinio reikalavimo teisę į žalą padariusį arba pareigą sudaryti draudimo sutartį pažeidusį asmenį, yra nurodęs, kad būtent ieškovo tenka pareiga pateikti visus savo reikalavimą pagrindžiančius įrodymus, *inter alia* (be kita ko), ir transporto priemonės valdytojo prievolės apimtį pagal eismo įvykio vietos valstybės teisę pagrindžiančias nuostatas bei, esant poreikiui, jų taikymo ir aiškinimo praktiką, patvirtinančią reikiamo regresinio reikalavimo pagrįstumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-389-915/2017](#), 36 punktas).
37. Kasacinis teismas tokio pobūdžio bylose taip pat yra išaiškinęs, kad [CPK 12](#) straipsnyje įtvirtintas rungimosi principas suponuoja, jog bylose, kuriose Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuras reiškia atgretinį reikalavimą, o atsakovai ginčija šio reikalavimo pagrįstumą, atsakovai, siekdami nuneigti ieškinio pagrįstumą, taip pat teikia savo poziciją pagrindžiančius įrodymus, kuriais gali būti ir su eismo įvykio vietos teise (jos aiškinimu) susiję įrodymai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-338-313/2017](#), 54 punktas). Todėl tam tikra įrodinėjimo našta tenka ne vien ieškovui (Biurui), siekiančiam susigrąžinti eismo įvykio vietos draudikų biurui išmokėtą sumą ir turinčiam pareigą įrodyti savo reikalavimo pagrįstumą, bet ir atsakovui, kuris įrodinėja savo poziciją dėl ieškinio nepagrįstumo. Ieškovui tenka pareiga pateikti, be kita ko, transporto priemonės valdytojo civilinę atsakomybę, jos apimtį pagal eismo įvykio vietos valstybės teisę pagrindžiančias nuostatas bei, esant poreikiui, jų taikymo ir aiškinimo praktiką, patvirtinančią reikiamo regresinio reikalavimo pagrįstumą, o atsakovui paprastai nepakanka reikšti abejonę dėl ieškovo įrodinėjamo užsienio teisės turinio, jis turi teikti kitokių užsienio teisės turinį, nei įrodinėja ieškovas, pagrindžiančius įrodymus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-392-915/2017](#), 31 punktas).

38. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad atsakomybę mažinančių sąlygų įrodinėjimas tenka atsakovui, kuris teigia esant tokias sąlygas ir yra suinteresuotas sumažinti savo atlygintinos žalos dydį ar visiškai išvengti žalos atlyginimo ([CPK 178 straipsnis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-392-915/2017](#), 40 punktas). Todėl atitinkamai atsakovui nepakanka kritikuoti ieškovo atlikto žalos apskaičiavimo ir kelti abejones, kad nepagrįstai buvo netaikytos atitinkamos Europos Sąjungos valstybės narės teisės

nuostatos, pagal kurias atsakomybė gali būti sumažinta, – jam tenka našta Europos Sąjungos valstybės narės teisės normomis, jų taikymo praktika ir (ar) teisės doktrina pagrįsti, kad yra pagrindas mažinti atlygintinos žalos sumą.

39. Teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau nurodytais argumentais, konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje visų pirma ieškovė (draudikė), pareiskusi reikalavimą atsakovei (draudėjai) dėl išmokėtos draudimo išmokos dalies grąžinimo, turėjo įrodyti išmokėtos draudimo išmokos pagrįstumą ir realumą pagal Vokietijos teisę. Tuo tikslu ieškovė turėjo pateikti visus savo reikalavimą pagrindžiančius įrodymus, be kita ko, ir transporto priemonės valdytojo prievolės apimtį pagal esimo įvykio vietos valstybės teisę pagrindžiančias nuostatas bei, esant poreikiui, jų taikymo ir aiškinimo praktiką, patvirtinančią reiškiama reikalavimo pagrįstumą.
40. Nagrinėjamoje byloje teismai nusprendė, kad ieškovė neįrodė, jog jos prašomos priteisti sumos buvo apskaičiuotos teisingai pagal Vokietijos teisę, t. y. neįrodė žalos dydžio. Teismai nusprendė, jog byloje esantys įrodymai patvirtina, kad ieškovė pervedė atitinkamas draudimo išmokų sumas savo korespondentei, tačiau šiuose įrodymuose nėra duomenų apie žalos dydžio nustatymą, jie nepatvirtina žalos dydžio ir jos apskaičiavimo teisingumo.
41. Ieškovė kasaciniu skundu teikia argumentus, jog būtų nagrinėję teismai, sprenddami dėl žalos dydžio pagrįstumo, pažeidė įrodymų vertinimo taisykles. Šių taisyklių pažeidimą ieškovė grindžia dvejopo pobūdžio argumentais: pirma, ieškovė teigia, jog būtų nagrinėję teismai nepripažino jos pateiktų įrodymų leistinai įrodymais ir tuo pažeidė [CPK 177 straipsnio](#) 1 ir 2 dalis; antra, ieškovė nurodo, kad teismai pažeidė [CPK 185 straipsnio](#) nuostatas, visapusiškai ir išsamiai neištyrę ir neįvertinę ieškovės į būtų pateiktų Vokietijos teismų sprendimų ir jų nelaikydami Vokietijos teisės šaltiniu.
42. Teisėjų kolegija pažymi, kad, vykdydamas kasacijos funkciją, kasacinis teismas bylos faktų nenustato, o yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis). Jeigu kasaciniame skunde nurodomi argumentai dėl įrodinėjimo, įrodymų vertinimo reglamentuojančių proceso teisės normų pažeidimo, kasacinis teismas tik patikrina, ar būtų nagrinėję teismai, nustatydami byloje reikšmingus faktus, tinkamai taikė proceso teisės normas, ar dėl tam tikrų proceso pažeidimų galėjo būti priimtas neteisėtas ar nepagrįstas sprendimas ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktą) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-342-701/2019, 62 punktas; 2020 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-215-823/2020, 38 punktas; 2021 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-58-701/2021, 112 punktas).
43. Įrodymai civilinėje byloje yra bet kokie faktiniai duomenys, kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių šalių reikalavimus ir atskirtimus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra. ([CPK 177 straipsnio](#) 1 dalis). Faktiniai duomenys nustatomi šiomis priemonėmis: šalių ir trečiųjų asmenų (tiesiogiai ar per atstovus) paaiškinimais, liudytojų parodymais, rašytiniais įrodymais, daiktiniais įrodymais, apžiūrų protokolais, ekspertų išvadomis, nuotraukomis, vaizdo ir garso įrašais, padarytais nepažeidžiant įstatymų, ir kitomis įrodinėjimo priemonėmis ([CPK 177 straipsnio](#) 2 dalis).
44. Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, jog įrodinėjimo priemonių leistinumas reiškia, kad atitinkami faktiniai duomenys gali būti įrodymais pagal proceso įstatymą, kitaip tariant, proceso įstatyme nėra įtvirtinto draudimo ar ribojimo remtis tam tikrais faktiniais duomenimis kaip įrodymais (tokie draudimai (ribojimai) yra įtvirtinti, pvz., [CPK 177 straipsnio](#) 3–5 dalyse); leistinumo reikalavimo (plačiąja prasme) neatitinka, *inter alia*, tokie faktiniai duomenys, kurie pateikti nesilaikant proceso įstatyme įtvirtintos procesinių dokumentų ir jų priedų pateikimo tvarkos ([CPK 113–114 straipsniai](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-350-701/2018, 39 punktas). Įrodinėjimo priemonės leistinumas suprantamas ir kaip informacijos, sudarančios įrodymų turinį, gavimas nepažeidžiant įstatymų nustatytos tvarkos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-106-421/2019, 33 punktas).
45. Teisėjų kolegijos vertinimu, nors ieškovė teigia, jog būtų nagrinėję teismai nepripažino jos pateiktų įrodymų leistinai įrodymais ir tuo pažeidė [CPK 177 straipsnio](#) 1 ir 2 dalis, vis dėlto nepagrindžia, kuo konkrečiai toks pažeidimas pasireiškė. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad nors būtų nagrinėję teismai pažymėjo, kad žalos dydžio ir jo apskaičiavimo pagrįstumą ieškovė grindė ne pirminiais, netiesioginiais įrodymais, tačiau nevertino jų kaip neleistinų įrodymų. Tai, kad teismai padarė išvadą, jog ieškovės pateikti įrodymai nepatvirtina žalos dydžio ir jos apskaičiavimo teisingumo, nepagrindžia, jog būtų nagrinėję teismai nepripažino ieškovės pateiktų įrodymų leistinai įrodymais ir tuo pažeidė [CPK 177 straipsnio](#) 1 ir 2 dalis.
46. Įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančių civilinio proceso teisės normų ([CPK 176, 185 straipsniai](#)) aiškinimo ir taikymo praktika suformuota ir išplėta daugelyje kasacinio teismo nutarčių. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad įrodymų vertinimas pagal [CPK 185 straipsnį](#) reiškia, jog bet kokios informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. sausio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-87-969/2017, 47 punktas). Teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadą apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 11 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-229-916/2017 23, 63 punktus).
47. Kaip minėta, ieškovės nuomone, būtų nagrinėję teismai pažeidė [CPK 185 straipsnio](#) nuostatas, visapusiškai ir išsamiai neištyrę ir neįvertinę ieškovės į būtų pateiktų Vokietijos teismų sprendimų ir jų nelaikydami Vokietijos teisės šaltiniu.
48. Nagrinėjamoje byloje teismų priimtų procesinių sprendimų turinys atskleidžia, jog teismai nepadarė tokios išvados, kad ieškovės pateikti Vokietijos teismų sprendimai nėra Vokietijos teisės dalis. Priešingai, kaip matyti iš teismų priimtų procesinių sprendimų, būtų nagrinėję teismai tyrė ir vertino visus ieškovės į būtų pateiktus Vokietijos teismų sprendimus. Pirmosios instancijos teismas, ištyręs ir įvertinęs pateiktus Vokietijos teismų sprendimus, pažymėjo, kad Vokietijos teismų sprendimuose yra nurodytos tik sumos, kurias draudikė Vokietijoje išmokėjo nukentėjusiesiems, tačiau nenurodė, kad sumos teisingos, nepateiktas ir jų apskaičiavimas. Apeliacinės instancijos teismas, sutikdamas su šia pirmosios instancijos teismo išvada, taip pat pažymėjo, kad šiuose sprendimuose nėra tiesiogiai nurodomos sumos, kurias ieškovė sumokėjo savo korespondentei. Taigi, būtų nagrinėję teismai padarė išvadą, kad Vokietijos teismų sprendimai nepagrindžia žalos dydžio nustatymo ir jos apskaičiavimo teisingumo. Teisėjų kolegija sutinka su ieškove, kad iš Vokietijos teismų sprendimų galima spręsti apie tam tikro žalos dydžio išmokėjimą nukentėjusiesiems, tačiau to nepakanka, kad būtų galima nustatyti tokios žalos dydžio nustatymo pagrįstumą ir realumą. Kaip minėta, įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą. Ieškovė kasaciniu skundu nurodo, kad iš Hamburgo žemės teismo 2016 m. liepos 8 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 306 O 363/09 galima spręsti, jog teismas nukentėjusiajam išmokėtas neturtinės žalos atlyginimo sumas, sudarančias iš viso 100 000 Eur, laikė tinkama ir pakankama žalos atlyginimo dydžio suma. Tai, ieškovės nuomone, pakankamai įrodo žalos dydį. Teisėjų kolegija sutinka, kad tai yra pakankamas įrodymas, jog tokia suma apskritai buvo išmokėta vienam iš nukentėjusiųjų, tačiau nepakankamas, kad būtų galima padaryti pagrįstą išvadą dėl šios sumos dydžio nustatymo pagrįstumo ir realumo, t. y. kokios aplinkybės nulėmė, kad būtent tokia suma buvo apskaičiuota ir išmokėta nukentėjusiajam. Tuo labiau teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, jog byloje nėra duomenų, kad atsakovė būtų buvusi įtraukta į Vokietijos teismuose vykusius procesus, todėl ieškovės ieškinio faktinis pagrindas ir jį pagrindžiantys įrodymai nesudarė pakankamo pagrindo atsakovei savo ruožtu teikti juos paneigiančius argumentus ir įrodymus. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija neturi pagrindo sutikti su ieškovės argumentu dėl [CPK 185 straipsnio](#) nuostatų pažeidimo.
49. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, daro išvadą, kad ieškovė kasacinio skundo argumentais nepagrindė [CPK 177 straipsnio](#) 1 ir 2 dalių ir [185 straipsnio](#) pažeidimo.

50. Teisėjų kolegija pažymi, kad bylą nagrinėję teismai, nors ir pripažino, kad yra pagrindas taikyti ieškinio senatį, tačiau ieškovės reikalavimus nagrinėjo iš esmės ir ieškinį atmetė ne tik dėl praleisto ieškinio senaties termino, bet ir kaip neįrodytą. Todėl teisėjų kolegijai padarius išvadą, kad ieškovė kasacinio skundo argumentais nepagrindė [CPK 177 straipsnio](#) 1 ir 2 dalių ir 185 straipsnio pažeidimo, teisinis bylos rezultatas nesikeičia net ir konstatavus, jog bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino ir taikė [CK 1.127 straipsnio](#) 4 dalį ir nukrypo nuo šią normą aiškinančios kasacinio teismo praktikos. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija nusprendžia, kad nėra pagrindo tenkinti kasacinio skundo reikalavimus ir panaikinti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimus.
51. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis). Atsakovė prašo priteisti iš ieškovės 1000 Eur išlaidų advokato pagalbai, patirtų rengiant atsiliepimą į kasacinį skundą, atlyginimą. Prašomų priteisti išlaidų dydis neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio 7 ir 8.14 punktuose nurodyto rekomenduojamo priteisti užmokesčio dydžio, todėl jų atlyginimas priteistinas atsakovei iš ieškovės.
52. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 12 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 8,07 Eur tokių išlaidų. Šių išlaidų atlyginimas valstybei priteistinas iš ieškovės.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 15 d. nutartį palikti nepakeistą.
Priteisti atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Agrologistika“ (j. a. k. 300040364) iš ieškovės akcinės draudimo bendrovės „Gjensidige“ (j. a. k. 110057869) 1000 (vieną tūkstantį) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti valstybei iš ieškovės akcinės draudimo bendrovės „Gjensidige“ (j. a. k. 110057869) 8,07 Eur (aštuonis Eur 7 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo. Valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų šrenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Danguolė Bublienė

Andžej Maciejevski

Gediminas Sagatys